

2. “Potid, pannid ja vürtsid”

49

Õppetegevuse hindamise praktika. Õppetegevuse hindamine praktikas.

2.1. Kuidas ehitada õppetegevuse hindamist oma projekti?

Kuigi kõik võib juba selge olla, on liiga hilja alustada hindamise ettevalmistamist õhtul enne oma projekti viimast päeva.

Hindamine tuleb kavandada juba enne projekti algust. Teisisõnu on hindamise kavandamine projekti kui terviku kavandamise lahutamatu osa.

Peamised küsimused, mida endalt enne projekti alustamist küsima peame on:

- milleks hinnata? (Miks me oma projekti hindame?)
- mis eesmärgil? (Millised on meie projekti hindamise eesmärgid?)
- mida peaks hindama? (Millised on selle hindamise valdkonnad ja elemendid?)
- kuidas ja millal peaks hindamise läbi viima? (Millised on selle hindamise meetodid ja allikad?)
- kes ja kelle jaoks seda teeb? (Kes on hindamise asjaosalised?)

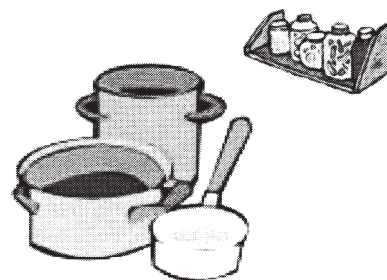
Nagu nägime, on teie projekti eesmärgid hindamise oluliseks mõõteks. See tähendab, et need eesmärgid tuleks formuleerida nii, et neid oleks võimalik hinnata. Peaks olema kokkulepe selle kohta, mida eesmärgi all mõeldakse.

Osalejate kultuuridevahelise pädevuse suurendamine võib olla üheks eesmärgiks. Kuid mida me sellega mõtleme? Kas me oskame kirjeldada, millist käitumist näeme kui suuremat kultuuridevahelist pädevust. Millised näitajad osutavad sellele, et osalejad on kultuuridevahelistes situatsioonides pädevamad, kui nad olid enne projekti algust?

Selleks, et sobiv hindamine paika panna, peavad eesmärgid selged olema. Siiski võib projektis olla veel eesmärkides mainitud elemente, mida tahame hinnata, näiteks tegevusprotsess. Me kavandasime soovitud protsessi oma tegevusprogrammi, kuid kuidas see tegelikult välja tuli? Kasutades kokanduse metafoori – söök tuli hea välja, kuid tulemuse saavutamiseks köögis toimunud rabelemine oli hirmus ning see asi vajaks parandamist.

Seda, kuidas me meeskonnas töötame, eesmärkides ilmselt ei mainita. Kuid kuna meeskonna kanda on vastutus hariduse eest, on kindlasti kõigi asjaosaliste jaoks oluline tööd hinnata. Sama võiks öelda ka koostöö kohta partnerite ja huvigruppidega ning ka selle kohta, kuidas käsitleti erinevaid ressursse nagu majutus, keskkond, transport ja materjalid. Hinnata saab seda, kuidas need tegurid projekti tulemusse panustasid.

Me peame enne projektiga alustamist olema kindlad selles, mida tahame hinnata. Kui meil on sellest ühine arusaam, saab otsustada, kuidas ja millal me hindame.

Sellega on seotud palju küsimusi, näiteks millist teavet on meil hindamiseks vaja. Kui pöördume tagasi kultuuridevahelise pädevuse suurendamise näite juurde, võiks see tähendada, et me peaks välja selgitama, kui suur oli osalejate kultuuridevaheline pädevus hetkel, kui nad alustasid projektis osalemist. See tähendab, et me peame hakkama teavet koguma juba enne projektiga alustamist. See tähendab ka, et me peame otsustama, kuidas seda teavet koguda: kas kasutame küsimustikke või intervjuusid, kas kogume teavet üksikisikutelt või väikestes gruppides.

Küsimuseks on ka see, kas tahame mingil projekti hetkel kontrollida, kas oleme õigel teel ning kuidas projekt edeneb. Millist teavet meil selleks vaja on? Kuidas me seda teavet koguma peaks? Kes seda teeb?

Kas me oleme saavutanud vajaliku tasakaalu erinevate meetodite vahel, mida kavatsime hindamises kasutada? Kas meie poolt planeeritavad meetodid vastavad osalejate erinevatele eelistustele ja vajadustele?

Millist aruandlust meil oleks projekti lõppedes vaja? Kelle jaoks see aruandlus mõeldud on? Milline on sihtauditooriumi mõju aruande sisule, stiilile ja kujule. Kas see saab olema kirjalik aruanne? Kas anname selle välja CD-l?

Seega, nagu näete, on juba enne projektiga alustamist vaja mõelda paljude asjade peale ja eriti, kui kavandame ka hindamist.

-----> 2.2. Projekt projektis

Kuidas ehitada õppetegevuse hindamine oma projekti sisse? Sellest aitab meil aru saada see, kui mõtleme hindamisest kui projektist projektis. Järgmistes alapeatükkides uurime seda mõtet.

Kolme traditsioonilise projektietapina määratleti planeerimist, elluviimist ja hindamist⁵⁹. Kuid ometi sel viisil noorteprojektide kontseptualiseerimine võib panna õppetegevuse hindamise piirduma peamiselt projekti viimaste etappidega.

Selline piirang võib õppetegevuse hindamise potentsiaali vähendada ja selle olemust õõnestada. See võib isegi töötada oodatud tulemusele vastu. Vaid lõpus hindamine tähendab üsna tihti ka haridusliku väärtuse vähenemist miinimumini ja tulemuseks võivad olla probleemsed järeldused.

Käesolevas käsiraamatus esitatud õppetegevuse hindamise mõte vihjab pidevale ja jätkuvale protsessile, mis on nagu reageerimisprotsess, mis on paindlik ja reageerib isikutele, kontekstile ja uutele tekkivatele olukordadele.

Kui tegevus ja hindamine toimuvad käsikäes, on raske teha õppetegevuse hindamise ja haridustegevuse vahel selget vahet. Tegevusega kaasnev pidev selle üle mõtlemine toob kaasa pideva kohandamise ja muudatused. Selline reageeriv töötamine muutub hindamisprotsessi osaks.

Õppetegevuse hindamist ei tohiks pidada millekski, millega tuleb tegeleda projekti lõpus. Õppetegevuse hindamine peaks toimuma läbi projekti eri etappide, alates projekti ette valmistamisest kuni selle lõpliku elluviimiseni.

Järelikult tuleks järgida eri etappe (ettevalmistamine, kavandamine ja elluviimine), et saaks üles ehitada hindamiskava või strateegia hindamisprojekti projekti sees.

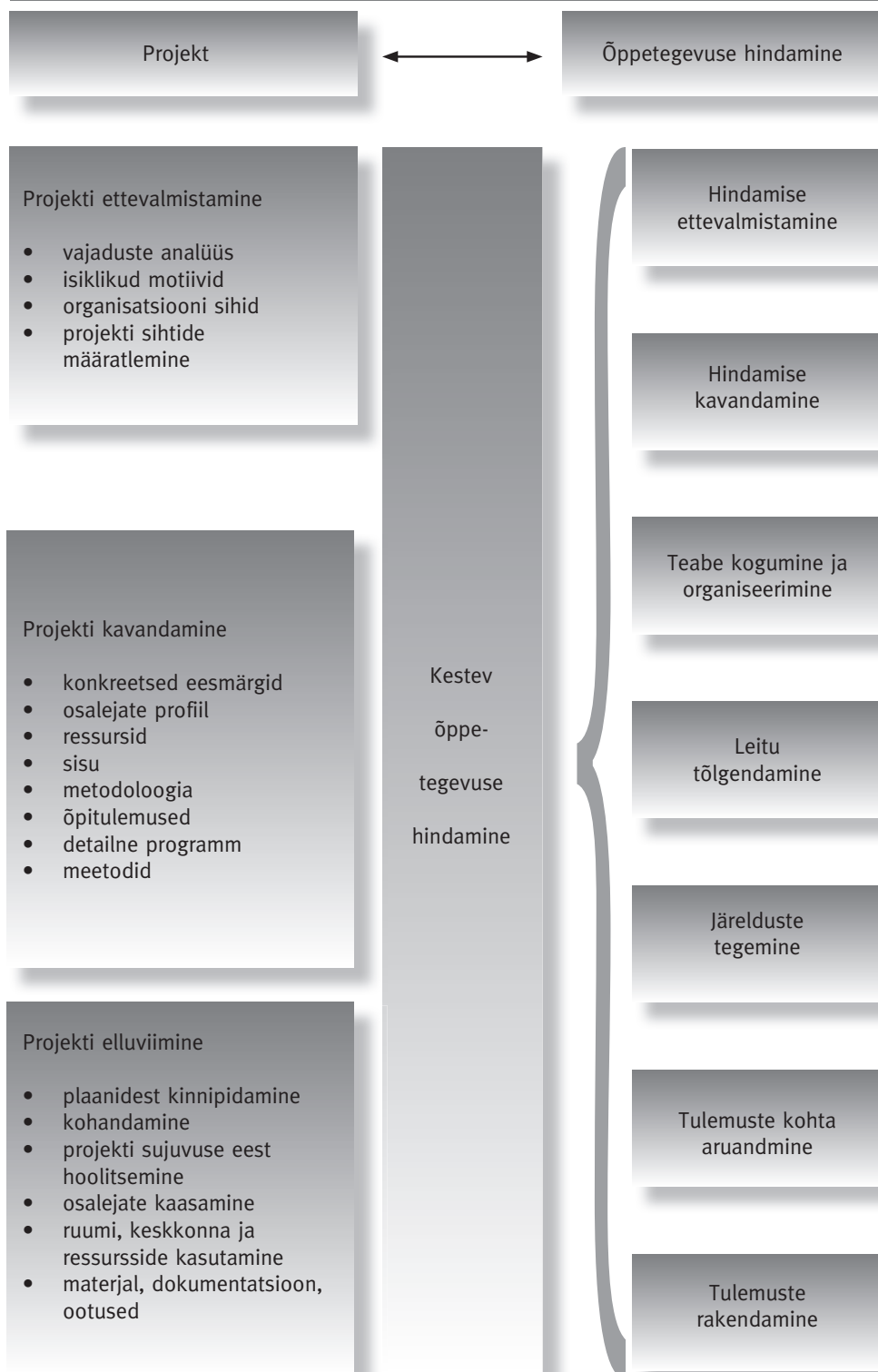
Alljärgnevas tabelis näeme projekti eri etappide lihtsustatud kirjeldust⁶⁰ ja vertikaalselt läbi nende kõigi toimuvat õppetegevuse hindamist. Õppetegevuse hindamise erinevaid etappe tutvustatakse suunavate küsimuste abil järgmistes peatükkides.

59 Vt projektijuhtimise käsiraamatu lehekülgi 43–44, mida saab alla laadida leheküljelt http://www.training-youth.net/INTEGRATION/TY/Publications/T_Kits.html.

60 Üksikasjalikum teave projektikavandamise ja selle etappide kohta koolituse aluste käsiraamatust lk 65–74 ja projektijuhtimise käsiraamatust lk 43. Neid saab alla laadida leheküljelt http://www.training-youth.net/INTEGRATION/TY/Publications/T_Kits.html.

Õppetegevuse hindamine projekti sees

T-Kit käsiraamat

Õppetegevuse hindamine
noorsootöös

Õppetegevuse hindamise etapid

53

Lisaks juba uuritud teoreetilisele taustale võivad õppetegevuse hindamise rakendamisel teie projektides suureks abiks olla allpool toodud küsimused ja kaalutlused.

Käesolevas käsiraamatus esitletud lähenemise kajastusena püüavad järgmised küsimused ja kaalutlused projekti eri etappidel anda juhiseid õppetegevuse hindamiseks kui terviklikuks kogemuseks projekti sees. Oma kogemuste põhjal teeme ettepaneku kombineerida erinevaid lähenemisi hindamises (eesmärkide, saavutuste, tulemuste jne põhjal hindamist) ning mitmekesistada hindamise ruumi, asjaosalisi, meetodeid, allikaid ja tehnikaid. Samas püüame ka panna paika mõned prioriteedid, et me ei püüaks ebarealistlikult tegeleda kõigega korraga.

Julgustame teid kohandama ja muutma alljärgnevat õppetegevuse hindamise juhendit vastavalt oma projekti vajadustele.

Õppetegevuse hindamise etapid

Hindamise ettevalmistamine

Esimese etapina määratleme hindamise eesmärgid, olemuse ja üldise lähenemise.

- Miks ja mille jaoks hinnata?
 - Hindamise sihi ja konkreetsete eesmärkide määratlemine
 - Hindamise üldeesmärkide kohandamine ja konkretiseerimine (õppida, osaleda, parandada ja motiveerida)
- Kes hakkab hindama?
 - Kes peaks hindama ja kes peaks olema sinna kaasatud / selles osalema? (noored, koolitajad, korraldajad, huvigrupid, partnerid)
 - Põhimõtteliselt võime mõelda, et kõik asjaosalised on projekti kaasatud, kuid millises kombinatsioonis ja millistel hindamise etappidel?
 - Kes on vajalike oskuste ja teadmiste mõttes pädev hindamist läbi viima?
 - Kellel on (poliitiline) volitus hindamine läbi viia?

Hindamisplaani kavandamine

Väljendage oma hindamisplaani selgete eesmärkide, valdkondade, ajastuse ja näitajatega.

- Mida hinnata?
- Milliseid valdkondi peaks hindama?
- Kuidas grupeerida erinevaid hinnatavaid elemente?
Kas kasutame olemasolevaid hindamismudeleid või arendame välja enda mudeli?
- Millised peaksid olema prioriteedid?

Nõuanne: huvitav on ehk hinnata selliseid aspekte nagu konteksti, õpiprotsessi, meetodeid ja tulemusi, grupiprotsessi, tehnilisi üksikasju, organisatoorseid raamistikku, osalejate profiili, "toodangut".

- Näitajate (kvalitatiivsed, kvantitatiivsed?) valimine
- Näitajad: signaalid, andmed, teave, mis aitab meil saavutatut (eesmärkide saavutamist, õpisaavutus) ära tunda
- Milla?
- Õppetegevuse hindamine on pidev ja kestav protsess. Samas on mõned momendid hindamise jaoks eriti olulised (s.t ettevalmistuse lõpp, meeskonnatöö esimene päev, vaba päev mingi tegevuse keskel jne). Selliseid momente saame ette näha ja planeerida, kui pöörame hindamisele erilist tähelepanu.
- Millise aja jooksul ja millises järjekorras tahate hindamisprotsessi korraldada?

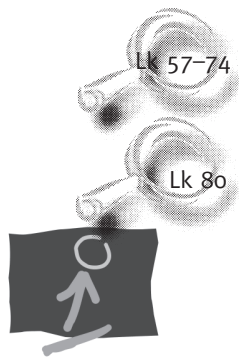
Teabe kogumine ja organiseerimine

Valige ja kombineerige hindamismeetodeid, mis võimaldavad teil vajalikku teavet koguda ja organiseerida.

Kuidas hinnata?

- Milliseid hindamismeetodeid kasutate?
- Millises järjekorras ja kombinatsioonis neid meetodeid organiseeritakse/kasutatakse?
- Millist eri tüüpi teavet? Kvantitatiivset või kvalitatiivset? Kirjalikku, suulist, mitteverbaalset?
- Millistest allikatest teavet kogute?
- Kuidas kavatsete saadud teavet koguda ja organiseerida?
- Kas teil on võti teabest aru saamiseks?

Nõuanne: on soovitatav kasutada erinevaid meetodeid (kvantitatiivseid ja/või kvalitatiivseid), arvestades seda, kuidas nad üksteist täiendavad ja millised on nende eelised ja puudused selle teabe kogumisel ja analüüsimisel.

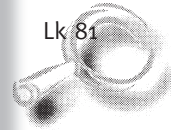
T-Kit käsiraamat

Õppetegevuse hindamine
noorsootöös

Leitu tõlgendamine – mida need leiud tähendavad?

Tõlgendamine või hinnangu andmine annab tähenduse sellele, mida on eesmärgile vastavalt hinnatud, arvestades kogutud teavet ning kasutades varasemalt kindlaks tehtud kriteeriume ja näitajaid.

- Pidage meeles iga hinnatud elemendi eesmärki – milleks see mõeldud on?
- Pange paika kriteeriumid.
 - Kriteeriumid on elemendid, mis võimaldavad meil võrrelda tegelikkust eesmärgi või haridustegevuse oodatud tulemusega. See on iga hindamise keskne osa.
- Tehke kindlaks, mis juhtus: kas see oli tagajärg või juhus? Kas on näha mingit põhjus-tagajärg suhet? Kas seda oli võimalik ette näha või mitte?
- Arvestage sellega, et kõik ei ole hinnatav.
- Mõelge objektiivsuse ja subjektiivsuse üle.
 - Tõlgendamine on alati subjektiivne. Pidage seda silmas ja väljendage selgesõnaliselt. Subjektiivsuse vähendamiseks võite püüda allikaid mitmekesistada, teha kogutud materjali riskikontrolli, kaasata teisi inimesi, proovida alternatiivseid tõlgendusi ning võtta arvesse varasemaid arusaamu sarnastest faktidest.

Lk 81

Järelduste tegemine

See on hindamisest õppimise moment. Tähtis on olla aus.

- Meenutage hindamise eesmäärke.
- Sõnastage saavutatud tulemused (faktid), eristades fakte arvamustest.
- Otsige korduvat mustrit, ühiseid omadusi või korduvaid mehhanisme.
- Mis on nende tulemuste taga? Mida need tähendavad?
- Mida saame neist järeldada ja õppida?

Tulemuste kohta aruandmine

Jagage hindamisest saadud teavet, leide ja järeldusi projekti erinevate asjaosaliste ja teiste asjast huvitatutega.

- Millistele sihtgruppidele on teie aruanne mõeldud?
- Milline on selle rõhuasetus?
- Millise hindamisaruande te koostate?

Lk 82–84

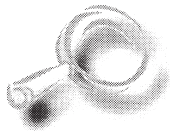
Tulemuste rakendamine

Hindamise tulemuste rakendamine on hindamise viimane etapp ning see võib olla juba teise projekti lähtepunktiks.

- Mida tuleks parandada?
- Mida tuleks säilitada?
- Millised muutused, meetmed, kohandused on hädavajalikud ja tulemustest nähtavad?

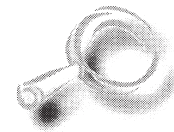
Mõned nõuanded.

- Olge konstruktiivsed!
- Olge realistlikud!
- Olge teadlikud vastuseisust muutustele!
- Nähke ette piisavalt aega!
- Hakake tulemusi rakendama kohe, kui järeldused on värskest tehtud ja kõigil meeles ning kui energia on veel alles, ärge oodake liiga kaua!

Oleme ära märkinud mõned olulised ja vahel eriti tundlikud õppetegevuse hindamise etapid:

- kuidas hinnata? Hindamismeetodid;
- teabe kogumine ja organiseerimine;
- kriteeriumide paikapanek;
- tulemuste kohta aruandmine.

Vaatleme neid üksikasjalikumalt järgmistes peatükkides.

Selle käsiraamatu sissejuhatuses mainiti koka sümbolit, osaliselt viidates, kuidas käsiraamatut kasutada. Soovitan teil järjekindluse huvides seda sümbolit tähele panna.

T-Kit käsiraamat

Õppetegevuse hindamine
noorsootöös